

Sygn. akt II KK 45/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Marek Siwek (sprawozdawca)

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **J. S. i D. Ł.**

uniewinnionych od popełnienia czynów z art. 296 a § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 25 czerwca 2021 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 27 września 2019 r., sygn. akt X Ka [...]

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 31 sierpnia 2018 r., sygn. akt II K [...]

**uchyla zaskarżony wyrok co do J. S. i D. Ł. i sprawę w tej części
przekazuje Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Prokurator Regionalny w W. oskarżył J. S. o to, że w 2007 r., w W., pełniąc funkcję kierowniczą w Spółce A. z siedzibą w P. i mając istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością Spółki A., zażądał, a następnie przyjął od M. K. korzyść majątkową w kwocie 50 000 zł, w zamian za zachowania będące nadużyciem udzielonych mu uprawnień i niedopełnieniem ciążącego na nim obowiązku dbania o interes Spółki A., mogące wyrządzić szkodę majątkową Spółce A., polegając na podejmowaniu decyzji handlowych korzystnych dla Spółki G. Inc, w tym wyborze oferty handlowej dotyczącej produktów Spółki G. Inc niezależnie od jakości ofert konkurencyjnych oraz preferowaniu produktów Spółki G. Inc, przy świadczeniu usług przez Spółkę A., stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji i niedopuszczalną czynność preferencyjną, tj. o czyn z art. 296a § 1 k.k.

D. Ł. został oskarżony o to, że w okresie od 19 lutego 2007 r. do 15 września 2008 r., w W., pełniąc funkcję kierowniczą w Spółce A. z siedzibą w W. i mając istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością Spółki A., w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, zażądał, a następnie przyjął od M. L. - przedstawiciela Spółki R. - korzyści majątkowe w kwocie 32 000 zł, w zamian za zachowania będące nadużyciem udzielonych mu uprawnień i niedopełnieniem ciążącego na nim obowiązku dbania o interes Spółki A., mogące wyrządzić szkodę majątkową Spółce A., polegające na podejmowaniu decyzji handlowych korzystnych dla Spółki R., w tym wyborze oferty handlowej Spółki R., niezależnie od jakości ofert konkurencyjnych oraz preferowaniu Spółki R., przy świadczeniu usług przez Spółkę A., stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji i niedopuszczalną czynność preferencyjną, tj. o czyn z art. 296a § 1 kk w zw. z art. 12 kk.

Wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2018 r. Sądu Rejonowy w P. uznał oskarżonego J. S. za winnego tego, że w 2007 r., w W., pozostając w stosunku pracy w Spółce A. z siedzibą w P. i z racji zajmowania stanowiska kupca mając istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością Spółki A., zażądał, a następnie przyjął od M. K. korzyść majątkową w kwocie 50 000 zł, w zamian za zachowania będące nadużyciem udzielonych mu uprawnień i niedopełnieniem ciążącego na nim obowiązku dbania o interes Spółki A., mogące wyrządzić szkodę majątkową Spółce A., polegając na podejmowaniu decyzji handlowych korzystnych dla Spółki

G. Inc, w tym wyborze oferty handlowej dotyczącej produktów Spółki G. Inc niezależnie od jakości ofert konkurencyjnych oraz preferowaniu produktów Spółki G. Inc, przy świadczeniu usług przez Spółkę A., stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji i niedopuszczalną czynność preferencyjną, tj. o czyn z art. 296a § 1 k.k. oraz na podstawie art. 296a § 1 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł.

W tym samym wyroku Sąd uznał D. Ł. za winnego tego, że w okresie od 19 lutego 2007 r. do 15 września 2008 r., w W., będąc zatrudnionym w Spółce A. z siedzibą w P. i z racji zajmowanego stanowiska kupca mając istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością Spółki A., w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, zażądał, a następnie przyjął od M.L. - przedstawiciela Spółki R. - korzyści majątkowe w kwocie 32 000 zł, w zamian za zachowania będące nadużyciem udzielonych mu uprawnień i niedopełnieniem ciążącego na nim obowiązku dbania o interes Spółki A., mogące wyrządzić szkodę majątkową Spółce A., polegające na podejmowaniu decyzji handlowych korzystnych dla Spółki R., w tym wyborze oferty handlowej Spółki R., niezależnie od jakości ofert konkurencyjnych oraz preferowaniu Spółki R., przy świadczeniu usług przez Spółkę A., stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji i niedopuszczalną czynność preferencyjną, tj. o czyn z art. 296a § 1 kk w zw. z art. 12 kk. oraz na podstawie art. 296a § 1 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 zł.

Na skutek apelacji wniesionych od tego wyroku przez oskarżonego J. S., pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego oraz prokuratora Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 27 września 2019 r., sygn. akt X Ka [...] zmienił zaskarżony wyrok w odniesieniu do D. Ł. i J. S. w ten sposób, że uniewinnił obu oskarżonych od popełnienia zarzucanych im czynów, kosztami postępowania w tym zakresie obciążając Skarb Państwa.

Od wyroku tego kasację wniósł prokurator zaskarżając go w stosunku do oskarżonych D. Ł. i J. S. w całości, na ich niekorzyść i zarzucając:

II rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 296a § 1 k.k., polegające na przyjęciu, że osoba negocjująca kontrakty roczne, prowadząca rozmowy handlowe z dostawcami, tworząca asortyment, negocjująca ceny, oferująca miejsca produktu w zakresie reklamy w gazecie oraz miejsca na półce w sklepie, nie ma istotnego wpływu na decyzje związane z działalnością jednostki organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą i w konsekwencji uznanie, że oskarżonych D. Ł. i J. S. nie obejmuje zakres podmiotowy przepisów z art. 296a § 1 k.k. w stanie prawnym obowiązującym przed nowelizacją z dnia 24 października 2008 r.,

III rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 5 § 2, art. 7, 410, 424 § 1 pkt 1 w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej przez dowolną i wybiórczą ocenę dowodów, z pominięciem istotnych okoliczności oraz dowodów w postaci:

- wyjaśnień J. S. (Tom I, k. 102-104)
 - wyjaśnień i zeznań M. K. (Tom I. k. 170-172, tom II - k. 245-247, Tom X - k. 1836-1844)
 - wyjaśnień i zeznania M. L. (Tom II - k. 336-343, Tom XII k. 2226-2229)
 - umów handlowych (wraz z załącznikami), zawartych pomiędzy Spółkami A. i R. (Tom III - k. 429-554)
 - wykazu dostawców towaru, z którymi współpracowali J. S. i D. Ł. (Tom III - k. 570-574)
 - formularzy dot. akcji promocyjnych przeprowadzanych w latach 2007-2008 w sklepach Spółki A. z dostawcą R. sp. z o. o. (Tom XIII - k. 2529-2541)
 - formularzy dot. akcji promocyjnych przeprowadzanych w latach 2007-2008 w sklepach Spółki A. z dostawcą win marki G. sp.zo.o. (Tom XIII-k. 2543-2541)
 - umów handlowych (wraz z załącznikami), zawartych pomiędzy Spółkami A. i C. sp. z o. o. (Tom XIII - k. 2580-2600, Tom XIV - 2602-2641)
- co w konsekwencji doprowadziło do zmiany wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 31 sierpnia 2018 r., przez uniewinnienie oskarżonych D. Ł. i J. S..

Zważywszy na podniesione zarzutu wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy oskarżonych D. Ł. i J. S. temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna w zakresie obu podniesionych zarzutów.

Zgodzić należy się ze skarżącym, że Sąd Okręgowy w W. dokonał wadliwej wykładni art. 296a § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 17 grudnia 2008 r., a w szczególności zawartego w tym przepisie znamienia określającego podmiot zdalny do popełnienia stypizowanego tam przestępstwa. Zgodnie z treścią tego przepisu kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub mając, z racji zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji, istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością takiej jednostki, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę w zamian za zachowanie mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo za czyn nieuczciwej konkurencji lub za niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Zważywszy na fakt, że ani D. Ł., ani J. S. w czasie objętym zarzutem aktu oskarżenia nie pełnili funkcji kierowniczych w jednostce gospodarczej wykonującej działalność gospodarczą, a przynajmniej żaden z sądów orzekających takiego faktu nie ustalił, podstawowe znaczenie w sprawie miała kwestia tego, czy obaj oskarżeni mieli z racji zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością jednostki, w której byli zatrudnieni, a więc w Spółce A.. W tym zakresie Sąd odwoławczy uznał po pierwsze, że „nie sposób bezspornie ustalić, że oskarżeni J. S. i D. Ł. mieli istotny wpływ na podejmowanie decyzji przez pokrzywdzoną spółkę” (s. 17 uzasadnienia Sądu Okręgowego), by w tym samym akapicie wskazać, że „nie mieli faktycznego i obiektywnego wpływu na działalność zarządzanego przedsiębiorstwa”. Analiza tych dwóch fragmentów uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozostawia wątpliwości, co do relacji sprzeczności, jaka między nimi zachodzi. W jednym z nich mowa bowiem o wątpliwościach w zakresie możliwości określonego ustalenia, doniesłego

z punktu widzenia odpowiedzialności karnej oskarżonych za przestępstwo z art. 296a § 1 k.k., drugie zawiera natomiast kategoryczne, negatywne ustalenie powołanego wcześniej znamienia konstytuującego odpowiedzialność karną. Zważywszy na treść zaskarżonego wyroku, to ostatnie ustalenie miało podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, zważywszy nadto na jego przesłanki, sformułowane na s. 16 i 17 uzasadnienia wyroku, z których najbardziej istotna zawierała się w stwierdzeniu, iż kontrakt kupca był zatwierdzany przez K. W.; kupcy nie mogli zatem samodzielnie wprowadzać produktu do sklepu z pominięciem *category menagera* i swojego przełożonego. Sąd Okręgowy uznał więc, iż pomimo, że oskarżeni Ł. i S. prowadzili rozmowy handlowe, odpowiadali za tworzenie asortymentu, przedstawiali w tym zakresie propozycje swojemu przełożonemu, negocjowali cenę i oferowali miejsce produktu w zakresie reklamy w gazecie czy miejsca na półce w sklepie, to zważywszy na konieczność aprobaty ich decyzji, nie można uznać, by mieli istotny wpływ na podejmowanie decyzji przez pokrzywdzoną spółkę.

Takie stanowisko jest oczywiście błędne już w świetle wykładni językowej art. 296a § 1 k.k. Przepis ten w rozważanym zakresie wymaga, by podmiot stypizowanego w nim zachowania miał istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością przedsiębiorstwa, w którym jest zatrudniony. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku przywołuje wyrażony w piśmiennictwie trafny pogląd, w myśl którego „istotny wpływ na podejmowanie decyzji” oznacza językowo wpływ „znaczący, duży” (R.A. Stefański, Przestępstwo korupcji gospodarczej (art. 296a k.k.), Prok. i Pr. 2004, nr 3, s. 61). Przyjęcie wymienionego znaczenia pojęcia określającego wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością jednostki jako istotnego, w żadnym razie nie oznacza jednak, by wpływ ten musiał być decydujący lub wyłączny w zakresie podejmowania decyzji gospodarczych. Niewątpliwie wpływ decydujący i wyłączny zawiera się w pojęciu wpływu istotnego, jakim posługuje się art. 296a § 1 k.k., jednak nie wypełnia on w sposób zupełny treści tego znamienia. Z pewnością bowiem da się określić tego rodzaju wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością jednostki gospodarczej, który nie będzie miał charakteru ostatecznego, władczego, kategorycznego czy wyłącznego, ale jednocześnie będzie to wpływ istotny. Z drugiej strony nie ulega wątpliwości, że

nie każdy wpływ będzie mógł mieć tego rodzaju status w rozumieniu art. 296a § 1 k.k.

W rezultacie należy przyjąć, iż istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością jednostki gospodarczej, o którym mowa w art. 296a § 1 k.k., to wpływ znaczący z punktu widzenia podejmowania decyzji gospodarczych, a więc taki, bez którego decyzja gospodarcza nie byłaby podjęta lub byłaby podjęta, ale w innym kształcie. Czynności faktyczne składające się na podjęcie decyzji związanych z działalnością jednostki gospodarczej, a więc w istotny sposób wpływające na jej kształt, to takie czynności, które współkształtują decyzje gospodarcze w jakimkolwiek zakresie, doniosłym z punktu widzenia realizacji celu konkretnej działalności, jaką prowadzi dany podmiot, przy czym nie muszą być to decyzje ostateczne. Nie ulega wątpliwości, że do takich czynności będą zaliczone działania w zakresie określenia kontrahenta, przedmiotu i zakresu współpracy, a więc jej okresu oraz ustalenia warunków finansowych, na jakich współpraca ta będzie prowadzona. Posiadanie istotnego wpływu na decyzje jednostki prowadzącej działalność gospodarczą może wyrażać się w oddziaływaniu w różnych sferach prowadzenia tej działalności, w różnych jej fragmentach, a jeżeli uwzględnić jej wycinek polegający na współpracy z innym podmiotem – w oddziaływaniu na różnych etapach prowadzenia tej współpracy.

O ile zatem pojęcie istotnego wpływu na podejmowanie decyzji związanych z działalnością jednostki gospodarczej ma charakter ocenny, to ustalenie tego pojęcia, a zarazem znamienia przestępstwa z art. 296a § 1 k.k. powinno być dokonywane na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, z którego powinien wynikać zarówno zakres obowiązków osoby odpowiadającej z tego przepisu, jak i faktycznie realizowane przez nią czynności.

W tym kontekście nie sposób odmówić skarżącemu racji w zakresie drugiego z podniesionych w kasacji zarzutów. Skarżący przytoczył bowiem szereg dowodów, jakie zostały w niniejszej sprawie przeprowadzone, na podstawie których możliwe jest dokonanie ustalenia co do charakteru wpływu, jaki miał każdy z oskarżonych na podejmowanie decyzji gospodarczych przez A.. Wynika z nich, że obaj oskarżeni podpisywali umowy handlowe w imieniu A. z R. Sp. z o.o. oraz z dystrybutorem win G. Sp. z o.o., ogólne warunki tych umów, aneksy do nich,

porozumienia co do upustów na fakturach, ogóle warunki zaopatrzenia, a także dokumenty związane z bezpieczeństwem i kontrolą jakości towarów, jak również dotyczące procedury reklamacyjnej. Każdy z oskarżonych podejmował również decyzje co do akcji promocyjnych prowadzonych w sklepach A. z dostawcami R. sp. z o.o. oraz dystrybutorem win G.. Nie ulega również wątpliwości, że to oskarżeni negocjowali kontrakty polegające na sprzedaży produktów przez wymienione podmioty w sieci sklepów A.. Te dowody winny być uwzględnione przy dokonywaniu oceny wpływu, jaki mieli oskarżeni na działalność gospodarczą spółki A., na równi z zeznaniami świadka K. W., które jako szczególnie doniosłe uznał Sąd Okręgowy. Pozwalają one na uwzględnienie wszystkich aspektów obowiązków oskarżonych i ich realizacji, w pryzmacie dążenia do określenia, jaki był ich wpływ na działalność gospodarczą zatrudniającego ich podmiotu. Z pewnością bowiem nie jest wystarczające w ramach określenia tego wpływu rozważenie jedynie tej okoliczności, że decyzje i ustalenia dokonane przez oskarżonych z kontrahentami wymagały formalnej akceptacji kogo innego. Wymóg formalnej akceptacji merytorycznych działań oskarżonych nie wyklucza bowiem uznania, że ich wpływ na działalność gospodarczą zatrudniającego ich podmiotu był istotny.

Z tych względów zaskarżony wyrok należało uchylić.

Ponownie rozpoznając sprawę w zakresie apelacji wniesionych co do oskarżonych Ł. i S. Sąd Okręgowy rozstrzygnie ją uwzględniając powyższe uwagi dotyczące wykładni prawa materialnego oraz aspektów dowodowych niniejszej sprawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.